

U svetištu savjesti

Koja je uloga savjesti u našem moralnom životu? U kojem je ona odnosu prema božanskoj Mudrosti i Ljubavi? Odgovore donosi novi članak o kršćanskom životu.

26.09.2019.

“U dubini naše savjesti otkrivamo zakon koji si sami ne namećemo, ali koji nas drži u poslušnosti. Glas koji nas stalno poziva birati dobro i izbjegavati zlo, glas savjesti, kada je to nužno, govori našem srcu: učinite ovo, izbjegavajte ono.”[1] Ove riječi

Drugog vatikanskog sabora naglašavaju to zajedničko iskustvo. Svaki razuman čovjek može spoznati unutarnji glas koji mu govori kako je dobro poštivati roditelje ili biti odan drugima te kako je loše krasti ili klevetati. Također, govori nam da to osnovno razlikovanje dobra i zla, koje svaka osoba koristi u različitim prilikama, nije rezultat nekih dubokih promišljanja, već je imanentno nama ljudima. To posjedujemo po našoj prirodi, a ne kao proizvod potpuno ovisan o obrazovanju i kulturi. To nije znanje o društveno ispravnom ili politički korektnom u određenom vremenu i okolnostima, nego su principi koji se ne mogu mijenjati bez proturječja našoj najdubljoj težnji za srećom.

Nemali broj ljudi pronalazi Boga na tom tragu. Razmišljajući o stvarnosti moralne savjesti, otkrili su “svojim razumom Božji glas koji ih potiče činiti dobro i izbjegavati zlo.” [2] Oni

su spoznali kako je moralna savjest, po kojoj mi rasuđujemo dobro i zlo, “svjedok samoga Boga”, [3]

Stvoritelja i Gospodina, koji ravna našim slobodnim nastojanjima pokazujući nam ispravan put koji vodi prema ljudskom savršenstvu i sreći.

Međutim, teško je otkriti Boga kroz savjest ako odbijamo obraćati pozornost na njezine ispravne prosudbe i radije živimo površno dopuštajući da nas vode hirovi ili pak ponos zbog kojeg ne prihvaćamo postojanje dobra koje treba činiti i zla koje treba izbjegavati tvrdeći da smo iznad te stvarnosti.

Za razliku od takvih, oni koji nisu još prihvatili dar vjere, ali slušaju i slijede ispravne prosudbe svoje savjesti, mogu pronaći Boga u tom "unutarnjem svetištu". Oni uklanjaju prepreke za pristajanje na nadnaravno božansko Otkrivenje te

će tako moći bolje razumjeti da je moralni zakon koji je Bog otkrio u povijesti, a kulminirao je u Kristu, u skladu s tim ispravnim prosudbama. Oni će vidjeti te prosudbe u novom svjetlu koje ih zatim potiče slijediti ih još sigurnijim korakom.

Božji glas u našoj savjesti

Nevjernik može tragati za Bogom i otkriti Ga kroz spoznaju u svijesti moralnog dobra, unutarnjeg glasa koji nam govori o dobru za koje se treba zauzimati i zlu koje treba izbjegavati. [4] Ta svijest o dobru i unutarnji glas koji nas poziva na to biljeg je Vrhovne Istine i Vrhovnog Dobra koje svaka osoba može otkriti.

Vidimo kako se ta stvarnost ocrtava u Isusovom dijalogu s bogatim mladićem. "Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinim život vječni?" A On mu reče: "Što me zoveš dobrim? Nitko nije dobar doli Bog jedini! Zapovijedi znadeš." [5] Naš Gospodin

jasno kaže da pitanje o tome što je dobro ima smisla jedino zato što u konačnici postoji Netko tko je apsolutno Dobar: Bog. Pitanje tog mladića otkriva "apsolutno Dobro koje nas privlači i poziva; to je odjek Božjeg poziva, Boga koji je izvor i smisao čovjekovog života." [6]

Poput ovog mladića, svatko osjeća taj poziv ka Dobru i nalazi u svom srcu urezan zakon koji ukazuje na ono što je dobro te nas navodi da tako činimo. To je nježan, ali jasan glas koji kaže: čuvaj zapovijedi. To su zapovijedi Dekaloga koje možemo spoznati otkrivajući ih iznutra, međutim sam Bog je odlučio otkriti ih jer grijeh bijaše prijetio zamagliti ih u mnogim srcima. Svatko tko iskreno promotri u sebi, može vidjeti da su ove univerzalne zapovijedi - urezane u Mojsijevu kamenu - također urezane u našem srcu [7] kako bismo ih mogli primijeniti u

svakojakim prilikama kroz prosudbe savjesti.

Ove zapovijedi prisutne u svakom od nas u konačnici nisu naše. Nitko ih nije izmislio, već smo ih svi mi primili kao učešće u beskrajnom blagu Mudrosti i Dobrote koje nas nadilaze. "Istina prebiva u čovjeku", kaže sveti Augustin i nastavlja: "Ako otkrijete da se vaša priroda mijenja, nadmašite sami sebe. Idite tamo odakle sam razum dobiva svoje svjetlo." [8]

"Samo Bog može odgovoriti na pitanje o dobru jer je On sam Dobro. Međutim, On je već dao odgovor na to pitanje. Učinio je to stvaranjem čovjeka i zapovijeđu mudrosti i ljubavi do njegovog kranjeg cilja kroz zakon koji je upisan u njegovo srce, 'prirodni zakon'." [9] Taj zakon, koji svaka osoba može otkriti u svojoj nutrini i koji savjest primjenjuje u određenim prilikama, usmjerava nas

k Bogu. To je zapravo prvo usmjeravanje naših slobodnih djela njihovoj svrsi [10] prije donošenja bilo kakvih prosudbi.

To je zakon koji nam je dan kao udio u božanskoj Mudrosti. Psalam 4 to izražava postavljanjem pitanja:

"Mnogi govore: tko će nam pokazati što je dobro?" Psalmist odgovara:

"Obasjaj nas, Gospodine, svjetlom lica svojega!" Stoga vidimo, kaže sv.

Toma, "da je svjetlo prirodnog razuma kojim razlučujemo dobro od zla, što je upravo uloga prirodnog zakona, ništa drugo nego odsjaj Božanskog svjetla u nama." [11]

Moguće je poricati ovaj transcendentalni temelj prirodnog zakona tvrdeći da je savjest potpuno autonomna norma morala, kao što je moguće negirati Božju Mudrost i Dobrotu i Njegovo postojanje.

Međutim, ne u ime razuma, ne kao rezultat promišljanja, već samo kao rezultat slobodnog izbora.

Ipak, nije teško predvidjeti posljedice ove pretpostavljene potpune autonomije u prosuđivanju što je ispravno, a što pogrešno, dovodeći tako do „ozbiljnog narušavanja života u društvu". Ako potpuna autonomija podrazumijeva samopromociju, ljudi neizbježno dolaze do točke kada počinju odbijati jedni druge. Svakoga se smatra neprijateljem od kojega se treba braniti. Tako društvo postaje skupina pojedinaca postavljenih jedni pored drugih, ali bez međusobne povezanosti. Svatko se nastoji istaknuti neovisno o drugome i s namjerom nametanja vlastitih interesa. Međutim, suočeni s analognim interesima drugih ljudi, mora se pronaći neki oblik kompromisa ako želimo društvo u kojem je svakom pojedincu zajamčena maksimalna sloboda. Na taj se način gubi svaka poveznica na zajedničke vrijednosti i istinu koja je potpuno obvezujuća za svakoga, a

društvo ulazi u živi pijesak potpunog relativizma. U tom trenutku sve se može pregovarati, sve je otvoreno za cjenkanje: čak i prvo od temeljnih prava, pravo na život.” [12]

Posljedica je to raskida između savjesti i Boga, između prirodnog zakona kojim se savjest koristi i božanske Mudrosti koja je utemeljila ovaj zakon u nama kao zraku svoje svjetlosti. Te posljedice, tako često vrlo bolne, jasno pokazuju da savjest ne može zapovjediti ono što je protivno moralnom zakonu koji je iznad nje i da nitko ne može opravdati djelovanje protivno moralnom zakonu jednostavno govoreći da djeluje po savjesti ili da to čini zato što to zahtijeva njegova savjest; ili pak bezlična "ljudska savjest", to jest mišljenje većine u određenom vremenu i prostoru. To je jednostavno sredstvo na koje se neki ljudi prizivaju kako bi opravdali vlastite stavove na štetu drugih,

ponekad čak zamjenjujući moralni zakon sa stavom najutjecajnijih.

Tko razmišlja o tim posljedicama, može razumjeti da autoritet savjesti koji usmjerava ponašanje svake osobe ne dolazi sam od sebe, već iz činjenice da primjenjuje moralni zakon otkriven utisnut u srcu te da taj zakon proizlazi iz Boga. Daleko od toga da je savjest autonomni izvor moralnog zakona, "savjest je poput Božjeg glasnika; on ne zapovijeda time što sam govori, već time što to dolazi od Boga." [13] Savjest je, prema tome, "Božja sudačka stolica nastanjena u ljudskom srcu " [14], "sveto mjesto gdje Bog govori čovjeku." [15] Možemo čak reći da "kad sluša svoju savjest, razborit čovjek sluša Boga kako govori." [16] Ukratko, Bog je "jedini konačni izvor moralnog poretka u svijetu koji je stvorio. Čovjek sam ne može razlučiti što je dobro, a što zlo. Čovjeku, stvorenom na sliku Božju, Duh Sveti

daje dar savjesti, tako da u toj savjesti slika može vjerno odražavati Njegov model, koji je istovremeno Mudrost i vječni zakon, izvor moralnog poretka u čovjeku i u svijetu." [17]

Čežnja za Bogom

Mnogim ljudima potrebna je pomoć u osluškivanju glasa ispravne savjesti koji ukazuje na dobro i nagovara nas da to činimo, a ne da ga brkamo s glasom sebičnosti ili hirom. Po zakonu koji je zapisan u vlastitom srcu čovjek može spoznati da postoji Netko - Bog, naš Stvoritelj i Gospodin - koji je mudrošću i dobrotom sve uredio; vrhovni zakonodavac, autor moralnih normi koje svakom čovjeku govore koji je put ponašanja koji odgovara ljudskom dostojanstvu; pravedni sudac koji će svakog nagraditi prema njegovim djelima.

Međutim, često nije lako čuti i slijediti glas ispravne savjesti, kao što

nam kazuju riječi svetog Pavla:
Uživam u Božjem zakonu u dubini
duše, ali u svojim udovima vidim još
jedan zakon koji je u sukobu sa
zakonom uma i porobljava me
zakonu grijeha koji prebiva u mojim
udovima. [18] Otuda velika potreba
da se svaka osoba bori protiv svojih
zlih sklonosti, mrtve težine grijeha;
bitka je to u kojoj vas „nebo vuče
prema gore; a mi klizimo prema
dolje. Ne tražite isprike!“ [19] Osoba
spremna na borbu čuje Božji glas sve
jasnije i opaža Njegovu prisutnost; ali
tko se preda neprijatelju, slabo ga
čuje, iako taj glas nikad ne utihne.
"Niti jedna tmina grijeha ne može u
potpunosti oduzeti čovjeku svjetlost
Boga Stvoritelja." [20] "Nema
ljudskog srca, koliko god bilo duboko
uronjeno u grijeh, koje poput
žeravice u pepelu ne krije plamičak
dobrote." [21]

Svako srce gaji čežnju za Bogom koja
često nije eksplicitna, već skrivena u

potraži za istinom i dobrom, za pravdom i ljubavlju, čežnju koja se nalazi i kod toliko ljudi koji ne vjeruju u Boga. Ne shvaćajući to, oni čekaju nekoga da im govori o dobru, pravdi, ljubavi - o Bogu - i da im jasno obrazloži kako naći Njega zahtijeva obraćenje: obratite se i vjerujte Evanđelju [22], kaže Krist.

Na taj će način shvatiti kako je Bog taj koji je u njihova srca usadio te želje za istinom i dobrom prije svega kako bi Ga mogli spoznati i voljeti, a također i da njihova djela služenja drugima mogu uroditi plodom. Sad je pravo vrijeme za buđenje [23], opominje Sveto pismo. Bog nas poziva da činimo dobra djela, da uspostavimo pravdu i mir, da sve prožimamo ljubavlju. Ne samo s ljubavlju koja proizlazi iz naših vlastitih slabih sila, nego i s neizmjereno superiornijim darom: Ljubavlju Božjom ulivenom u naša

srca po Duhu Svetomu koji nam je dan. [24]

Susret s Bogom u svetištu savjesti, osobno obraćenje uz obilje milosti, trebalo bi voditi u novi život djece Božje koja nastoje održati intiman dijalog s Presvetim Trojstvom prisutnim u duši. Trebalo bi voditi u kontemplativan život sred svakodnevnih aktivnosti koji duboko utječe na način kako ih provodimo jer to vodi njihovom ostvarenju u najvećoj mogućoj mjeri, dok vježbamo kršćanskih vrlina ljubavi.

Put koji je počeo osluškivanjem Boga u vlastitoj savjesti polako prelazi u intimno prijateljstvo s Bogom. Postajemo osjetljiviji u slušanju Božjeg glasa u našoj duši: "On predlaže svoju volju u šapatu, duboko u našoj savjesti i stoga moramo pažljivo slušati kako bismo prepoznali Njegov glas i bili vjerni." [25] Potrebno je čuvati tu spremnost

pažljivog slušanja u našoj savjesti, koja nas je prva vodila k Njemu.

"Vratite se svojoj savjesti, ispitajte je ...Vratite se svom nutarnjem životu i u svemu što radite, gledajte prema Svjedoku, gledajte prema Bogu." [26]

Sveti Josemaria, veliki učitelj kontemplacije u svakodnevnom životu, pozvao nas je da gajimo nutarnje sjećanje, nutarnju tišinu koja nas podsjeća kako je jedno potrebno [27] - osobna svetost. Biti rastresen po pitanju vječnih stvari, odgađajući naše susrete s Bogom, zamagljuje dušu sebičnošću tako da čak i ispravni i vrijedni čini mogu izgubiti svoj smisao. "Tražite Boga u dubini svog čistog srca, u dubini duše kada ste Mu vjerni i nikad ne gubite tu intimu! A ako ponekad ne znate kako Mu govoriti i što reći ili se ne usudite pogledati Isusa u sebi, okrenite se Mariji, *tota pulchra*, sva čista i predivna: Gospo naša, Majko naša, Gospodin te odabrao da brineš

o Njegovom Sinu i štitiš Ga vlastitim rukama. Nauči mene i sve nas kako se odnositi prema tvome Sinu." [28]

Marija će nas naučiti "prepoznavati stalne Božje pozive na vratima našeg srca" [29] i pomoći će nam probuditi druge oko nas kako bi mogli otkriti Božji glas i primiti Ga u svojoj duši. "Zamolimo je sada: Majko naša, ti si na svijet donijela Isusa, koji nam je otkrio Ljubav Očevu. Pomozi nam prepoznati Ga u svakodnevnim brigama. Razbistri nam misli i volju kako bismo mogli slušati Božji glas u milosnim pozivima." [30]

[1] II. Vatikanski sabor. Pastoralna konstitucija *Radost i nada*, 16.

[2] *Katekizam Katoličke crkve*, 1706.

[3] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sjaj istine*, 6. kolovoza 1993., 58.

[4] *Katekizam Katoličke crkve*, 33.

[5] *Mt* 19:16-17.

[6] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sjaj istine*, 6. kolovoza 1993., 7.

[7] Usp. Izl 32:15-16; 2 *Kor* 3:3.

[8] sv. Augustin, *O pravoj vjeri*, 39, 72.

[9] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sjaj istine*, 6. kolovoza 1993., Usp. *Rim* 2:15.

[10] Usp. sv. Toma, *S. Th.*, I-II, q. 91, a. 2, ad 2.

[11] *isto.*, a. 2, c.

[12] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Evandjelje života*, 25. ožujka 1995., 20.

[13] sv. Bonaventura, *U III Sent.*, d. 39, a. 1, q. 3, c.

[14] sv. Augustin, *Izlaganje o psalmima*, 45.

[15] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sjaj istine*, 6. kolovoza 1993., 58.

[16] *Katekizam Katoličke crkve*, 1777.

[17] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Gospodina i životvorca*, 18-V-1986, 36.

[18] *Rim* 7:22-24.

[19] sv. Josemaria, *Brazda*, 851.

[20] sv. Ivan Pavao II, Enc. *Sjaj istine*, 6. kolovoza 1993., 1.

[21] sv. Josemaria, *Prijatelji Božji*, 74.

[22] *Mk* 1:5.

[23] *Rim* 13:11.

[24] *Rim* 5:5.

[25] sv. Josemaria, *Krist prolazi*, 17.

[26] sv. Augustin, *U Ivanovoj poslanici Partima*, 8, 9.

[27] *Lk* 10:41.

[28] sv. Josemaria, *Kovačnica*, 84.

[29] sv. Josemaria, *Krist prolazi*, 174.

[30] *isto*.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/hr-hr/article/u-svetistu-
savjesti/](https://dev.opusdei.org/hr-hr/article/u-svetistu-savjesti/) (11.08.2025.)